

NAZİ ALMANYA'SININ TÜRKİYE'DE YANDAŞ HÜKÜMET KURMA PLANI: ORIENT STERN (ŞARK YILDIZI) HAREKÂTI

RIFAT N. BALI

Dr. Nerin E. Gün'ün muhabiri olduğu Gazette de Lausanne'da 25 Temmuz 1945 tarihinde yayımlanan makalesini Zekeriya Sertel yönetimindeki Tan gazetesi aslına sadık kalarak tercüme eder ve 28, 29 ve 30 Eylül 1945 tarihlerinde teŕrika eder. Makalede Nazilerin Türkiye'yi işgal etmek için plan yaptığı ve plan dahilinde hükümet içinden bazı isimlerle işbirliği halinde olduklarını yazılmaktadır. Bu yazıda Nerin E. Gün'ün söz konusu makalesini sunuyoruz.

II. Dünya Savaşı felaketini tarafsız kalarak hasarsız atlatmayı başarmış olan Türkiye'nin savaş sırasında bir yandan Naziler, diğer yandan Müttefikler tarafından savaşa kendi saflarında katılması için şiddetli baskıya maruz kaldığı malumdur. Dahası Nazilerin Gertrud kod adlı bir harekât çerçevesinde Türkiye'yi işgal etme planı da vardı.¹ Aynı dönemde Türkiye'de Nazi yanlısı oldukları belli olan gazeteci ve emekli subayların bulunduğu, bu şahsiyetlerin Nazi Almanya'sının Türkiye'ye saldırması ve ülkeyi işgal altına alması halinde de işgal kuvvetleriyle işbirliği içinde olacakları da aşikârdır. Ancak bu

kişilerin kimler olabileceği hakkında kesin bir vesika mevcut değildir. Bu da değişik spekülasyonlara ve tartışmalara yol açmıştır. Bu tartışmalardan biri 2001 yılının ilk günlerinde *Aksiyon* dergisinde yayımlanan bir haber vesilesiyle ortaya çıkacaktır.²

HABERİN MAHİYETİ NEYDİ?

Aksiyon dergisindeki haberin ana unsuru Zekeriya Sertel'in, sahibi ve başyazarı olduğu *Tan* gazetesinde 30 Eylül 1945 tarihinde yayımladığı "'C' listesine dahil olan kimlerdir?" başlıklı başmakalesiydi. Makale şöyleydi:

"Almanların Türkiye'yi nasıl işgal etmeyi düşündüklerini ilk defa işgal eden vesikayı elbette TAN sütunlarında okumuşsunuzdur. Bu vesikayı neşreden muharrir Almanların Türkiye'yi işgali esnasında kimlerle işbirliği yapacakları hakkındaki listeyi istiyerek hazfettiğini bildirmektedir. Almanların İkinci cihan harbi esnasındaki istilâ metodlarını hepimiz biliyoruz. Türkiye hakkında hazırlanan plânda da Almanların aynı metodu takip ettikleri görülüyor. Evvelâ memleket içine tüccar, mühendis, diplomat sıfatıyla bir çok Alman sokulacak, bunlar dahilde önce (A) listesine dahil olan hükümet ve parti erkânını tevkif edecekler, sonra B listesine dahil olanları nezaret altında bulunduracaklar. Alman işgalini kolaylaştıracak ve kendileriyle işbirliği yapacak olan C listesine mensup kimseleri de hikaye edeceklerdir. Sonra bunlardan mürekkep yeni bir hükümet kuracaklardır.

Almanlar her işgal ettikleri veya işgal etmek istedikleri memlekette daima beşinci kolu teşkil eden işbirliği unsurlarını hazırlamışlar ve onların yardımına dayanmışlardır. Türkiye'yi işgal ederken de şüphesiz bu unsur-

lara dayanacak, onların yardımından istifade edeceklerdi.

Vesikayı neşreden muhabir, bu isimleri vermekten çekinmiştir. Fakat bu hakikat uzun müddet gizli kalmaz. Müttefikler ellerine geçen vesikalari ergeç neşre edecek, ve bütün bu hakikatler meydana çıkacaktır. Zaten hatırlardadır ki, iki sene evvel İstanbul'da Alman sefaretini erkânından iki zat İngilizlere iltica ettikleri zaman, Türkiye'de Almanlarla işbirliği yapan ve C listesine dahil olan kimselerin de listesini İngiliz entellicens servisine teslim etmişlerdi. O vakit İngiltere hükümeti de bu listenin Türkiye'ye ait kısmını hükümete bildirmişti.

Binaenaleyh memlekette Alman genelkurmayının C listesine dahil işbirlikçilerin kimlerden mürekkep olduğu hükümetçe de malûm olmak lâzım gelir.

Hattâ Almanların İngilizlere teslim ettikleri bu liste hükümetin elinde olmasa bile, Türk emniyet teşkilâtının Almanlarla işbirliği yapacak kimseleri bildiğinden şüphe edemeyiz.

Şu halde şimdi hükümete düşen vazife, yabancı kaynaklardan neşredilecek vesikalarla bunun aydınlanmasını beklemeden, bu listeyi neşretmek, memlekette almanlarla beraber çalışan beşinci kolu evvelâ Türk, sonra da dünya efkârına ilân ederek bunlara karşı derhal icap eden kanuni muamelelere tevessül etmektir. Eğer emniyet teşkilâtımız beşinci kola dahil kimseleri bulup sicillerini tesbit edemeyecek kadar aciz göstermişse, o vakit İsviçre'deki sefaretimiz vasıtasıyla *Gazette de Lausanne*'dan C. Listesini tedarikini temin etmek mümkündür. Memleketi yabancılara satmak yabancı işgalini kolaylaştırmak, gibi vatan aleyhinde hıyanet derecesine varan suç sahiplerinin kimler olduğunu öğrenmek milletin hakkı, bunları ilân edip haklarında kanunî muamelelere tevessül etmek de hükümetin borcudur.

KİMDİR ONLAR? ÖĞRENMEK İSTİYO- RUZ."³

Milliyet,
11.2.1967.

Aksiyon dergisi bu başmakaleyi konu edip "C" listesinde kimlerin yer alabileceği hususunda Doç. Dr. Mithat Atabay, Rasih Nuri İleri, Atilla İlhan, Orhan Koloğlu ve Altan Deliorman'ın fikirlerine başvuracak, bu kişiler de 40'lı yıllardaki Türkcü/Turancı harekette yer alan bazı isimleri "muhtemel işbirlikçiler" olarak sıralayacaktı. Bu haberin tuhaf tarafı, Zekeriya Sertel'in bu başmakaleyi yazmasına sebep olan ve önceki günlerde *Tan* gazetesinde yayımlanmış olan yazı dizisinin yok varsayılıp hiç anılmamasıydı. Zekeriya Sertel'i bu makaleyi yayımlamaya sevk eden yazı dizisi 28, 29, 30 Eylül 1945 tarihlerinde *Tan* gazetesinde yer verilen ve Dr. Nerin Gün tarafından önce *Gazette de Lausanne*'da yayımlanan uzun bir haberin çevirisiydi.⁴

DR. NERİN EMRULLAH GÜN KİMDİR?

Nerin Emrullah Gün 22 Şubat 1916 tarihinde Roma'da doğdu. 26 Haziran 1943 tarihinde Theresia Högg ile evlendi.⁵ Annesi Türk, babası İtalyandı.⁶ Dedesi dalgınlığıyla ün salmış ilim adamı Emrullah Efendi idi.⁷ Nerin Gün 1939 yılında Berlin Üniversitesi'nde öğrenci iken gazete-

ciliğe başladı, birkaç İsviçre ve Belçika gazetesinin muhabirliğini yaptı, sonra da 1941 yılının başından 1943 yılının Temmuz ayına kadar Anadolu Ajansı'nın Berlin Bürosu şefi olarak çalıştı. Varşova Gettosu ve Almanların Rusya'da yenileceğini öngören yazılar yayımladığı için Gestapo tarafından 1940 yılında tutuklandı ve üç ay hapiste kaldı.

II. Dünya Savaşı sırasında Nazilerin hapsediği iki tarafsız gazeteciden biriydi. 1941 yılında itibaren İsveç'teki Telgraf Ajansı ile *Illustré* dergisinin Berlin temsilciliğini yapmaya başladı. Yayımladığı haberlerle Almanları öfkelenmesi üzerine, Hitler tarafından Cumhurbaşkanı İnönü'ye iletilen taleple, geri alınmasını istendi. Daha sonra İtalya ve Macaristan'da basın temsilciliği yaptı. Naziler Macaristan'ı işgal ettiğinde Gestapo tarafından tevkif edilerek önce Mauthausen, oradan da Dachau kampına gönderildi.⁸ Bundan iki hafta sonra Amerikan Silahlı Kuvvetleri 29 Nisan 1945 günü Dachau'ya girip kampta bulunanları serbest bıraktığında o da serbest kaldı. Paris'teki Türkiye Büyükelçiliği'nin 11 Mayıs 1945 tarihinde Birleşik Amerika Büyükelçiliği nezdindeki teşebbüsü sonucunda Paris'e gönderildi.⁹

Milliyet,
29.4.1966.

Nerin Gün daha sonra Amerika'ya yerleşti ve soyadını Gun olarak değiştirdi. Bu günlerde *Wild Digest* dergisinde Türkiye ile ilgili yayımladığı bir makale yüzünden, kendisi de o yıllarda Amerika'da bulunan ve 1940'larda Türkçü hareket içinde yer alan Reha Oğuz Türkkan (1920-2010) tarafından Amerikan kamuoyunda Türkiye'yi kasten yanlış tanıttığı suçlamasına maruz kaldı.¹⁰ Burhan Felek tarafından da benzer şekilde Türkiye'yi kasten kötülemekle suçlandı.¹¹ Gün bu arada Başkan Kennedy'ye yapılan suikastı anlatan *Red Roses From Texas* adlı kitabını yayımladı ve bu kitap yüzünden CIA'nın, komünist partisi üyesi olduğu yönündeki şüphelerini üzerine çekti.¹² Daha sonra kendisinin de bizzat bulunduğu Dachau kampının Amerikan Kuvvetleri'nce teslim

alınmasını hikâye eden *The Day of the Americans*'i (Fleet Publishing, New York, 1966) yayımladı; kitabının imzalı bir nüshasını Başkan Lyndon Johnson'a bizzat takdim etti.¹³ Bu kitabın Türkçe çevirisinin bir özeti 1967 yılında *Milliyet* gazetesinde tefrika edildi.¹⁴ 1968 yılında Hitler'in sevgilisi Eva Braun'un hayat hikâyesini de yayımlayan Dr. Nerin Gün,¹⁵ 1987 yılında vefat edecekti.

DR. NERİN GÜN'ÜN MAKALESİ

Dr. Nerin Gün'ün muhabiri olduğu *Gazette de Lausanne*'de 25 Temmuz 1945'te yayımlanan makalesini *Tan* gazetesi aslına sadık kalarak tercüme etti ve 28, 29 ve 30 Eylül 1945 tarihlerinde tefrika olarak yayımladı:

"İsviçre efkârı, Hitler Genelkurmayının İsviçre hakkındaki plânlarına vâkıftır. Çünkü salâhiyettar siyasî rical bu hususta reddi mümkün olmayan sarîh malûmat vermişlerdir. Fakat insanlar çabuk unutulur. Onun için bu mevzu bence mühimdir. Berlinde gazetecilik faaliyetinde bulunduğum seneler zarfında Almanların bu niyetleri hakkında birçok bilgiler edindim. Toplanma kamplarında bulunduğum 16 ay içinde inanılmaz tesadüflerle şahidi olduğum vakaları umuma bildirmek isterim.

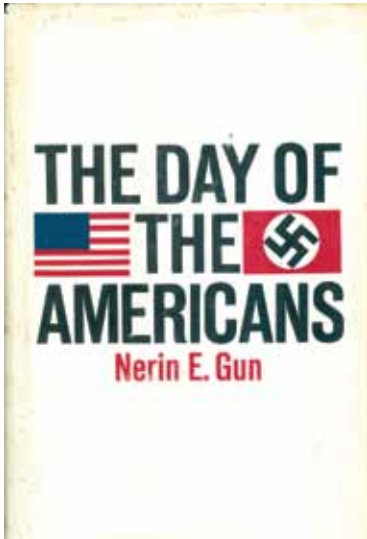
Nazi Alman sadizminin bu cehennemî icatları yalnız siyasî bir

maksat gütmüyordu. Aynı zamanda, her işçiden alınan maaşlarla S.S.¹⁶ hareketi besleniyor, ve esirlere tahsis edilen kamp civarındaki S.S. lerin muazzam kamplarının masrafları da ödeniyordu. Bu muazzam kamplarda herhangi bir memleketi işgal için hazırlanan fırkalar talim görüyor, aynı zamanda S.D.¹⁷ kadrolarına dahil hususî S.S. teşekküllere beşinci kolu teşkil eden unsurların şöhretini temin eden casusluk bilgileri veriliyordu.

Bavyerada Meching kampında bulunan S.S. lerle doğrudan doğruya temasta bulunan esirlerin şehadetleriyle de sabittir ki, İsviçreyi istilâ için buralarda mühim S.S. kuvvetleri hazırlanıyordu. Bu kamplar gözden uzak bulunduruluyor, ve gizli tutuluyordu. Burada hazırlanan ve Action Matterhorn adı verilen hareket, evvelâ Fransa harbi sırasında, sonra Moskovayı işgali müteakip ve nihayet İngiliz-Amerikan ihracından sonra vuku bulacaktı.

Fakat ben Dachau'a gelmeden evvel, bütün bu vesikalar yandığı için, bunları elde etmek mümkün olmadı. Buna mukabil 'ŞARK YILDIZI' adı verilen plânı elde etmeye muvaffak oldum. Bu plân Türkiyenin istilâsına aittir. Takip edilen siyasî, askerî ve inzibatî metodlar aynı olduğu için küçük bir tahminle Almanların İsviçrede nasıl hareket edeceklerini de anlamak mümkündür.

Nerin Gün'ün
Dachau
Kampı'ndaki
günlerini
anlatan kitap.

Plânı nasıl elde ettim?

1944 yazında uzun müddet Maut-hausen ölüm kampında bulundum. Muhtelif lisanlar bildiğim için S.S. teşkilâtında kâtip olarak çalıştım. Sonra da siyasî daireye geçirildim. Şefler benimle siyasetten bahsetmekten hoşlanıyorlardı. Kamptan nasıl olsa sağ çıkmayaçağıma da emin oldukları için, bu konuşmalarda bazan devlet sırlarını bile ifşa etmekten çekinmezlerdi. Kâğıt kıtlığı olduğu için eski dosyalardan istifade ediyorduk. Bir gün, büyük bir tesadüf, bu dosyaların birinde (Şark yıldızı-Orientstern) harekâtına iştirak edecek olan S.S. lere ait bir nota rasgeldim. Sonra elim Ankara şehrinin plânı, sıcak memleketlere mahsus giyim eşya listesi vesaire geçti. Merak ve tecessüsüm arttı. Bunun üzerine arkadaşlarım bana 942 Ağustos ve Eylül aylarında kampta beşyüzden fazla S.D. bulunduğunu, ve bunların mütemadiyen Türkiye'ye bir seyahatten bahsettiklerini haber verdiler. O tarihten itibaren şeflerle konuşurken hep Türkiye meselesini açtım. Nihayet bunlardan biri bana istediğim malûmatı verdi. Hattâ daha ileri gitti. S.D. ye gönderilen talimatı okumama müsaade etti. Bu talimat, 'Şark Yıldızı Harekâtı' için 'Gizli Servis' ismini taşıyan bir takım broşürlerden mürekkepti.

İşgal kuvvetleri nasıl hazırlanıyordu?

Kampta bulunan S.D. ler tam üniversite dersleri takip ediyorlardı. Türkiye'ye, günün hâdiselerine ve Türk ricaline ait filmler gösteriliyordu. Türk ricalinin, sokakların, ve belli başlı binaların büyütülmüş resimleri projete ediliyordu. Bir polis nasıl bir caninin fotoğrafını hafızasına yerleştirirse, bunlar da bu gördüklerini iyice hatırlıyacak surette hâfızalarına hakke ediyorlardı. Ayrıca Türkçe, ve Türkiye'ye ait coğrafya ve sosyoloji dersleri veriliyordu. S.D. ler S.S. teşkilâtına bağlıydılar. Fakat hakikatte yüksek maaş alan meslekten yetişmiş memurlardı. Bunların emri altında, askerî bir teşkilât olan Waffen S.S. jandarma kuvvetleri bulunuyordu. Şefleri Himmler'in idaresine bağlı

olan S.S. Reichsführung'tu. Fakat asıl idare R.S.H.D.'ye¹⁸ tâbiydi.

Bu idare Berlinde Potsdam istasyonu yanında Prinz Frederick Wilhelms-trasse binasında bulunuyordu. Bu teşkilât Rumen harfleriyle işaretlenmiş dört şubeden mürekkepti. Dahili idare, Alman tebaasının nezareti, casusluk ve Gestapo, geniş zabıta teşkilâtı, orduya dolayısıyla bağlıydı. Waffen S.S. ve S.D. doğrudan doğruya Hitlerden emir alırdı. Hitler bu iki teşkilât arasında irtibat vasıtası rolünü oynuyordu. Fakat bu iki teşkilât beraber çalıştığı zaman dahi S.D. teşkilâtı istiklâlini muhafaza ediyor ve işgal edilen memlekette orduya karşı tam salâhiyetlere sahip bulunuyordu.

Buna mukabil bu teşkilâtın Ribbentrop'un emrinde bulunan teşkilâtla irtibatı pek sıkıydı. R.H.H.A. teşkilâtında Hariciye nezaretinin murahasaları bulunuyordu. Hariciye Nezareti binasına bitişik iki bina S.D. teşkilâtı tarafından işgal edilmişti. Yabancıların ve vizelerin kontrolü ve Berlinde bulunan sefaretler memurlarının takibi işiyle bunlar meşgul olurlardı. Hariciye Nezaretinin bir çok yüksek memurları S.D. teşkilâtına mensuptu. Meselâ Dr. Schmidt bu teşkilâta dahildi.

İşgal kuvvetlerine verilen talimat

Hariciye nezareti, Türkiye'ye gitmiye mecbur edilen S.D. kıtalarına siyasî vaziyeti izah eden hakikî hülâsalar verirdi. Bu suretle 1942 Ağustosundan itibaren verilen talimat, S.D. lere Türkiye'nin siyasetinde büyük bir değişiklik beklemek lazım geldiğini öğretiyordu. Onlara, büyük bir Alman dostunun, şefinin talimatını takip etmek istemiyerek, İngilizlere teslim olduğu bildirilmişti. 'Satılmış' bazı gazetelerin Almanya aleyhindeki şiddetli neşriyatlarına rağmen, Hariciye Nezareti bütün halk ve ordu tabakaları arasında kolaylıkla Nazilerin lehine çevrilebilecek bir temayül mevcut olduğunu temin ediyordu. Ciddî bir muhalefet beklenemezdi. No. 7 A. raporuna göre tek müşkülât

'o sırada iktidarda bulunan ricalden' gelebilirdi.¹⁹

Şark Yıldızı hareketinin gayesi bu manii ortadan kaldırmaktı. Bunun için sulh yoluyla hareket etmek lâzımdı. Bu malûmatı veren S.S. lerin bana temin ettiğine göre, Bulgaristanın işgaline tesadüf eden 941 Şubatından Ruslara tecavüz vâki olunca-ya kadar geçen zaman içinde, Sepp Dietrich'in²⁰ kumandasında bulunan meşhur Adolf Hitler fırkası ile, mezalimiyle meşhur 'Viking' fırkaları da dahil olduğu halde istilâ için mümtaz S.S. fırkaları ayrılmıştı. Bu fırkaların hareketi tamamen askerî mahiyette olacaktı. S.D. teşkilâtı yalnız sabotaj işleriyle meşgul olacaktı. Fakat 942 de yalnız Alman dostu bir Türk hükümeti kurmak isteniyordu. Sonra Türk ordusuyla anlaşarak Türkiye'nin stratejik işgal prensipinin kabul ettirilmesi düşünülüyordu.

O sene Türkiye'ye gönderilmek üzere Temmuzdan Aralık ayına kadar

Nerin Gün Başkan Lyndon Johnson'a kitabını takdim ederken.

Mauthausen kampında tutulan S.S. kıtaları, hareketin başlayacağı tarihi bilmiyorlardı. Fakat bu hareket muhakkak surette Almanların Stalingrat veya Elâlemeyn zaferlerini müteakip yapılacaktı. Çünkü, Hanblatter'in bir raporuna göre böyle bir zafer Türk efkârında büyük bir heyecan uyanıracaktı.

İsmet İnönü.

İstîlâ için teknik hazırlıklar

S.D. teşkilâtına Genelkurmay tarafından bastırılmış ve galip bir ihtimale göre 1940 ta Türkiye tarafından yaptırılanlardan kopya edilmiş mufassal Türkiye haritaları verilmişti. Yalnız Eskişehirle, şehir civarındaki tayyare meydanlarının haritaları bir casus tarafından elle yapılmıştı. S.D. mensupları tüccar, sanayici veya gazeteci sıfatıyla gizli bir surette Türkiyeye gireceklerdi. Bunlar Ankarada İstanbul Palas oteline gidecek veya eski Avusturya sefaretî binasında yerleşeceklerdi. İstanbulda da Tokatlıyan ve Bristol otelleriyle Türkiyedeki Nazi Almanların parti merkezi olan Totonya'da yerleştirileceklerdi. Bunlar münhasıran S.D. teşkilâtının mensuplarından mürekkep olacak, ve orada rehberlik, tercüman, yol göstermek veya malzeme temin etmek gibi vazifeler göreceklerdi.

Alman radyosu kısa dalgadan hususî bir emisyonla sabah saat on birde harekete başlama emrini verecekti.

Quisling hükûmeti nasıl kurulacaktı?

Yapılacak işler çeşitliydi:

Macaristanda Horty²¹ ve Çekoslovak-yada Haha'ya²² yapıldığı gibi idare başında bulunanları askerî işgal ile tehdit ederek veya diplomasi yoluyla kandırarak iş başından uzaklaştırmak;

Cumhurreisi İnönü'nün bir Quisling²³ hükûmeti kurmak için muvafakatini almak; Bu hükûmeti teşkil edip nezaret altında bulundurmak; Ordunun yüksek erkânıyla temasa geçmek;

Von Papen (raporlarda bu isme hiç tesadüf edilmiyor, ondan hep misyon şefi olarak bahsolunuyor) yeni hükûmetten şunları isteyecekti:

A – Deniz, kara ve hava yollarından istifade edilmesi;

B – Emniyet bakımından belli başlı vekâletlerin işgal edilmesi;

C – S.D. nin sansürlüğü altında matbuat ve radyoya yeni bir istikamet verilmesi;

D – Alman ordusunun ilk hareketlerini örtmek için, Türk kuvvetlerinin Rus, İran ve Irak hudutlarına nakledilmesi, daha sonra Türk ordusunu terhisi.

E – Ergani bakır madeniyle krom madeninin üssünü teşkil eden Fethiyenin işgali ve bu iki maden istihsalâtının münhasıran Almanlara hasrolunması.

Neler vaad edeceklerdi?

Bunlara karşılık Almanya, Türkiyenin istiklâl ve hükûmranlığını temin ediyor, dahilî işlere karışmamayı vaad ediyor, üçlü anlaşmaya iştiraki istemiyor. Türkiyenin tarafsızlığını muhafaza etmesine itiraz etmiyor, müttefik tebaalarına karşı taziyk tedbirler almayacağını söylüyor ve Alman ordusu Türk topraklarından transit olarak geçeceği için, kıtaların Türk arazisinde üç haftadan fazla durmayacaklarını temin ediyordu. Nihayet memleketin iktisadî işlerine karışmaktan içtinap edileceği ve bütün

masrafların kliring yoluyla ödeneceği bildiriliyordu.

Kimler tevkif edilecekti?

Emir verilir verilmez, Ankarada bulunan S.D. mensupları, evvelâ öğle zamanı ekseriyetle diplomatların ve hükûmet erkânının bulunduğu Karpiç lokantasına gideceklerdi. Ondan sonra da 'A' listesine dahil kimseleri tevkif etmek üzere vekâletleri ve bu zatların evlerini basacaklardı. Tevkif edilenler Ankara Palas otelinin bodrumunda toplanacak, sonra tayyare ile Sofyaya gönderileceklerdi. Burada Slawenska otelinde yerleştirileceklerdi.

Sonra 'B' listesine dahil olanları nezaret altına almak, Vekâletleri işgal etmek; ve 'C' listesine dahil olan iş-tirakçilerin himayesini temin etmek; Postahaneyi, radyo evini, gazete idarehanelerini, vali ve emniyet müdürlerinin evlerini işgal etmek işine başlanacaktı. Çankayada Reiscumhurun köşkü ile bütün sefaretler Alman polisi tarafından çevrilecekti, tayyare meydanı ile şehrin garajlarını ve büyük sinemaları dahi işgal etmek lâzımdı. Bütün bu ameliyat iki saatte bitecek, gürültüden sakınılacak, ve her yerde İnönü'nün Almanlarla muatabık olduğu tekrar edilecekti.²⁴

İstanbul'da ne yapacaklardı?

İstanbulda da harekât aynı tarzda cereyan edecekti. Mühim merkezler ya işgal edilecek, ya nezaret altına alınacaktı. Aynı yolda tevkifat yapılacaktı. Yalnız şehir geniş olduğu ve burada müttefik casusları da bulunduğu için, bunlar burada bir mukavemet hareketi vücude getirebilir ve S.D. teşkilâtını müşkül bir mevkie düşürebilirlerdi. Onun için her şey tamamen gizli olarak yapılacaktı. Bir müddet sonra da, Alman kolonisinin yardımıyla yüz kadar zengin Yahudi tevkif edilecek, bu suretle de esasen Yahudi düşmanı olan yerliler arasındayken iyi bir tesir bırakılacaktı.

Cumhurreisine ültimatom

Plânın ikinci kısmı, Alman misyonu

şefi ile Cumhurreisi arasında diplomatik bir pazarlığa girişmeyi ihtiva ediyordu. Bu konuşmanın üç dört saatten fazla sürmeyeceği tahmin olunuyordu. Cumhurreisini tatlılıkla kandırmak mümkün olursa, radyo ile Saracoğlu hükümetinin istifa ettiği ve yeni bir hükümetin teşkil edildiği ilân olunacaktı.

Bulgaristanda bekliyen iki Alman fırkası, İnönü ile anlaştıktan sonra, Türk topraklarına girecek, aynı zamanda İstanbul ve Ankaraya tayyare ile başka kuvvetler getirilecekti. Cumhurreisi reddederse, o vakit icap eden kararı S.S. kumandanı verecekti. O vakit İnönü tevkif edilecek, meşru gibi gösterilen yeni bir hükümet kurulacak, müttefik sefareter erkânı, yabancı gazeteciler ve B listesinde isimleri bulunanlar yakalanacaktı. Fakat General, icap ederse, bu maksatla müsadere edilmiş olan Türk tayyarelerinden istifa ederek, çekilebilecekti.

A.B.C. listelerinde kimler vardı?

Listelerde yalnız isimler ve sahiplelerini fotoğrafları değil, aynı zamanda sarıh ve kıymetli malûmat vardı: Burada İnönünün itiyatları, köşkün plânı, telefonun yeri, hizmetçilerin miktarı, Cumhurreisinin tercihan oturduğu odalar bile tesbit edilmişti.

Anadolu ajansı müdürünün otomobil sevdiği gözönünde tutularak onu garajda aramak lâzım geldiği tasrih edilmişti. Ajansın Türk dairesi şefinin pokeri sevdiği, karısının ve kızlarının çok münasebetleri bulunduğu vesaire... zikrediliyordu.

A listesinde Saracoğlu, Menemenci-oğlu, Recep Peker ve diğer vekiller, kumandanlar, genelkurmay heyeti vardı. Yalnız Fevzi Çakmak hariç tutulmuştu. Parti erkânı, matbuat umum müdürü Selim Sarper'in isimleri vardı. Hepsi kırk kişiyi buluyordu.

B. Listesinde daha az ehemmiyetli kimselerle, veya Almanya'ya karşı duyguları henüz katıyetle bilinmeyen kimseler vardı.

C. Listesinde Almanlarla işbirliği yapanların isimleri bulunuyordu. Bu isimleri ifşa etmememi tabii görürsünüz.

Von Papen'in rolü

Diğer raporlar S.D. nin daha sonra bütün Türkiyenin işgali için hazırlık

âlet olmuştu. Hattâ müttefik diplomatlarıyla yaptığı gizli mülâkatları bile ifşa ediyordu. Fakat Ribbentrop Papen'den nefret ediyordu. Ve onu, Ankara sefaret müsteşarlığına tayin ettiği damadı vasıtasıyla nezaret altında bulunduruyordu. Bununla beraber ne Papen, ne de öteki Türkiyede bir Gauleiter²⁶ olamadılar. Çünkü

"Ben Dachau'ya gelmeden evvel, bütün bu vesikalar yandığı için, bunları elde etmek mümkün olmadı. Buna mukabil 'ŞARK YILDIZI' adı verilen plânı elde etmiye muvaffak oldum. Bu plân Türkiyenin istilâsına aittir. Takip edilen siyasî, askerî ve inzibatî metodlar aynı olduğu için küçük bir tahminle Almanların İsviçrede nasıl hareket edeceklerini de anlamak mümkündür."

yapması lâzım geldiğini ve Yahudiler aleyhinde esaslı bir temizleme ameliyesi yapılacağını göstermektedir. Raporlarda bunun sebepleri de izah ediliyordu:

Von Papen, diplomasi yoluyla hiçbir netice elde edemediğini veya temin edemediğini bildirdiği için, Alman hükümeti, Rusları arkadan vurmak için strateji bakımından Türkiyeden geçmek mecburiyetini duyuyordu. Çünkü Stalingrat düştükten sonra dahi, harbi ancak böyle bir hareket sona erdirebilirdi. Bir diğer kol da müttefiklerin malzeme yollarını kesmek için İrana gidecekti. Bir üçüncü kol da, Alman casuslarının büyük tahrikât yaptıkları Suriyeye inecekti. Bu suretle sekizinci İngiliz ordusu tamamen yok edilecekti. Aynı zamanda nâzır Todt²⁵ da, Alman sanayii için Türk krom ve bakırına şiddetle ihtiyaç olduğunda ısrar ediyordu.

Alman hariciye nezaretinin eski müsteşarlarından olup Mauthausen'de esir bulunan bir zatın şehadetine göre yukarıda söylenenlerin hepsi doğrudur, ve Von Papen bu işte fevkalâde karışık bir rol oynamıştır. Onun Türklere karşı gösterdiği sevgi bir riyakârlıktan başka bir şey değildi, Papen de Hitlerin kaptislerine

Elâlemeyn mağlûbiyeti ve Stalingrat fâciası, bu plânları suya düşürdü."²⁷

LA TURQUIE GAZETESİNİN TEPKİSİ

Tan'dan sonra, Cami Baykurt'un başyazarı olduğu ve oğlu Vedad Baykurt'un yayımladığı Fransızca yayın yapan *La Turquie* gazetesi de makaleyi haber yaptı.²⁸ Bunun yanı sıra Vedad Baykurt yazdığı takdim yazısında, aynen Zekeriya Sertel gibi, "C" listesindeki isimlerin açıklamasını istiyor, Türkiye'deki Gestapo'nun sabık şefi Dr. Frang Finis'in Nazilerin Türkiye'de icra ettikleri beşinci kol faaliyetleri ile ilgili sırları Müttefik Kuvvetleri'ne ifşa ettiğini hatırlatarak isim verip vermediğinin bilinmediğini belirtiyordu.²⁹

YIL 1992 - NERİN GÜN YENİDEN GÜNDEMDE

Nerin Gün'ün isminin tekrar gündeme geldiği tarih 1992 yılıdır. 1992 yılında *Nokta* dergisinde yayımlanan bir makalede Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bazı Yahudilerin Türkiye Cumhuriyeti tarafından Nazilere teslim edilip Alman temerküz kamplarına gönderildikleri ve bu kamplarda öldürüldüklerine dair bir haber ya-

NERIN E. GÜN was a student in Berlin when World War II started. As a neutral, he became a correspondent for Swiss newspapers and the Turkish press service. For his reports to the world about the Warsaw ghetto and prediction of the defeat of the German armies in Russia, he was arrested by the Nazis and sent to eleven prisons and three concentration camps, ending at Dachau. He was one of the two foreign correspondents accredited in Berlin to have been arrested and put into a concentration camp solely because of journalist activities.

Mr. Gün, shown above during a recent visit to Dachau, is now an American citizen who lives in New York with his American wife and child. He makes frequent trips throughout the world as a foreign correspondent for American and European magazines.

Fleet Publishing Corporation
230 Park Avenue, New York, New York

JACKET DESIGN BY JOAN ANDERSON

yımlandı.³⁰ Bu asılsız habere³¹ tepki olarak *Milliyet* gazetesi yazarı Hasan Pulur da Nerin Gün'ün 1967 yılında *Milliyet*'te yayımlanan yazı dizisini hatırlattı.³² Bu konu TBMM'ye taşındı, Diyarbakır milletvekili Sedat Yurttaş Başbakanlığa sunduğu soru önergesinde *Nokta* dergisinde yayımlanan haberin doğru olup olmayacağını sordu. Cevaben dönemin Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin hiçbir Türk vatandaşının Alman makamlarına teslim edilmediğini belirtti ve Emrullah Gün için de şu cevabı verdi:

"...Diğer taraftan, Soru Önergenizde adı geçen Emrullah Nerin Gün hakkında Bakanlığımız arşivlerinde somut bilgi mevcuttur. *Akşam* Gazetesi'nin ve bazı İsviçre gazetelerinin Budapeşte muhabiri iken, Alman makamlarınca tutuklanan Gün'ün tahliyesi için Temsilciliklerimizde zamanında gerekli girişimler yapılmış, Almanya ile ilişkilerimizin kesilmesinden sonra da, Budapeşte, Bern ve Paris Büyükelçiliklerimiz adı geçen tahliyesi için çaba harcamışlardır. İşlemlerin her aşamasında ailesine bilgi verilmiştir. Tutuklu ve hükümlüler mübadele kapsamına

alınmadığı için, Gün'ün Türkiye'ye getirilemediği yazışmalardan anlaşılmaktadır. Savaş sonrasında ise Paris Büyükelçiliğimiz, Gün'ün Dachau'dan Fransa'ya gönderilmesi amacıyla Paris'deki ABD Büyükelçiliği nezdinde en son olarak Mayıs 1945'de girişim yapmış, nitekim, sonradan Gün'ün ABD'ne gittiği ve bu ülkede yaşadığı da öğrenilmiştir."³³

SONUÇ

Nazi Almanya'sının "Orient Stern" Harekâtı ile Federal Almanya Dışişleri Bakanlığı (Auswärtiges AMT) Arşivi'nde bir belgeye rastlanmadı. Ancak bu, böylesi bir harekât planının Nerin Gün'ün hayal mahsulü olduğu anlamına da gelmemelidir. Ayrıntılı bir şekilde aktarılan bilgiler doğrulanmaya muhtaçtır ve gerçek ancak Alman arşivlerinde yapılacak derinlemesine bir araştırmadan sonra ortaya çıkabilecektir. Dr. Nerin Gün'e gelince... Sarf edilen bütün gayretlere rağmen kendisinin veya yakınlarının izine rastlamak mümkün olmamıştır.

RIFAT N. BALI

BAĞIMSIZ ARAŞTIRMACI

DİPNOTLAR

- 1 "Gertrude" (code name), en.wikipedia.org/wiki/gertrude_(code_name) Bu harekâttan söz eden asıl kaynak şudur: Edward Abramian, *Forgotten Legion: Sonderverbände Bergmann in World War II, 1941-1945* (N.Y.: Europa Books, Bayside, [2007?]). Ancak bütün gayretlerime rağmen bu kitabı ulaşamadım.
- 2 Yasin Yağcı, "2. Dünya Savaşı'nda Almanya'nın Türkiye'yi işgal planı - C Listesi", *Aksiyon*, 30 Aralık 2000-5 Ocak 2001, sayı 317, s. 33-39.
- 3 Zekeriya Sertel, "C. Listesine Dahil Olanlar Kimlerdir?", *Tan*, 30 Eylül 1945.
- 4 "L'Action Orientstern", *La Gazette de Lausanne*, 25 Temmuz 1945.
- 5 "Marriages" 26.6.1943 copy of 2.2.2.2./76753016, ITS Archives Bad Arolsen.
- 6 Oğuz Türkkân, "Amerikada yeni bir Arslan Kumbaracı!", *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1950.
- 7 Emrullah Efendi hakkında bkz. Dr. Mustafa Ergün, "Emrullah Efendi Hayatı-Görüşleri-Çalışmaları", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 30, 1.2 (1982): 59-89.
- 8 "Nerin Gün kimdir", *Milliyet*, 11 Şubat 1967; Yüksel Uludağ, "Tarihin karanlık yüzüne yolculuk", *Hürriyet Avrupa*, 17 Aralık 2012.
- 9 "Correspondance", Copy of 6.3.1./86420230, ITS Archives, Bad Arolsen.
- 10 Oğuz Türkkân, "Amerika'da yeni bir Arslan Kumbaracı!", *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1950. Reha Oğuz Türkkân'ın yazısında bahsi geçen Arslan Kumbaracı'nın soyadı Humbaracı'dır. Arslan Humbaracı 1940'ların sonunda Nazım Hikmet'i hapisten kurtarmak için Paris'te kurulan Union des Jeunes Turcs Progressistes (İleri Jön Türkler Cemiyeti) üyesi idi. Humbaracı *The New York Times* gazetesinin

- Türkiye muhabiri iken Sovyet ajanı olmakla suçlandığı için Türkiye'den kaçıp Fransa'ya sığınmıştı. Humbaracı *Middle East Indictment From The Truman Doctrine, The Soviet Penetration and Britain's Downfall to the Eisenhower Doctrine* (Robert Hale, Londra, 1958). *Algeria A Revolution that Failed - A Political History Since 1954* (Praeger, New York, 1966) ve *Portugal's African Wars, etc.* (Tanzania Publishing House, Dar-es Salam, 1974, Nicole Muchnik ile birlikte) kitaplarının yazarıdır. Hakkında biyografik bir yazı için bkz. Talât Halman, "Kara Sakallı, Kızıl Ruhlu", *Milliyet*, 15 Nisan 1969.
- 11 Burhan Felek, "Zırva tevîl götürmez", *Cumhuriyet*, 22 Ocak 1949.
- 12 "Subject card on Nerin Emrullah Gün", <http://www.reformation.org/gun.html>.
- 13 Talât Halman, "Ölüm Kampında kalan Türk gazeteci bir kitap yazdı", *Milliyet*, 29 Nisan 1966.
- 14 Nerin Gün, "Hitler'in Cehennem-Dachau Kampında bir Türk" *Milliyet*, 12 Şubat-15 Mart 1967.
- 15 *Eva Braun: Hitler's Mistress* (New York: Meredith Pres).
- 16 SS (Schutzstaffel des Reichsführers), Hitler ve Nazi Partisi'nin paramiliter teşkilatı idi.
- 17 SD (Sicherheitsdienst) Nazi Partisi'nin istihbarat teşkilatı idi.
- 18 Reich Ana Emniyet Bürosu.
- 19 "Almanlar Türkiye'yi Nasıl İşgal Edecekti?", *Tan*, 28 Eylül 1945.
- 20 Josef "Sepp" Dietrich Nazi Almanyası'nda bir Waffen-SS Generali idi ve ordu seviyesindeki birimde komutanlık etmişti.
- 21 Miklos Horthy de Nagybana. II. Dünya Savaşı

- sırası Macar Kralı Naibi olarak hizmet etti.
- 22 Emil Hácha, avukat ve Çekoslovakya Cumhurbaşkanı. II. Dünya Savaşı sırasında Çekoslovakya Alman kontrolü altındaydı ve Bohemya ve Moravya Protektorası olarak biliniyordu.
- 23 "Quisling" işgalci düşman kuvvetleriyle işbirliğinde bulunan kişiler için kullanılan bir sifattır. II. Dünya Savaşı sırasında Naziler ile işbirliğinde bulunan bir rejimi yöneten Norveçli lider Vidkun Quisling'den esinlenerek kullanılır.
- 24 *Tan*, 29 Eylül 1945.
- 25 Fritz Todt (1891-1942). Mühendis. Reich'in korunması için inşa edilen Siegfried Hattı'nı kuran Organisation Todt'un kurucusu.
- 26 Gauleiter Nazi Partisi teşkilatının mahalli şube liderlerine verilen addı.
- 27 *Tan*, 30 Eylül 1945.
- 28 "Hitler en Turquie!", *La Turquie*, 28 Eylül 1945.
- 29 V.B., "A Propos de l'Orientstern", *La Turquie*, 28 Eylül 1945.
- 30 Rasime Hazer, "Katliamda Türk-Nazi işbirliği", *Nokta*, 4 Temmuz 1992, Yıl 10, Sayı 26, s. 12-17.
- 31 Haber daha sonra görüşüne başvurulan Rövensbrück Anma Yeri ve Müzesi arşivcisi Monica Herzog tarafından teklip edilecek, Herzog sözlerinin çarpıtıldığını belirtecektir. ("Herzog: Türk-Nazi İşbirliği Yalan", *Milliyet*, 7 Ağustos 1992.)
- 32 Hasan Pulur, "Bir müthiş haber ve gerisindekiler", *Milliyet*, 12 Ağustos 1992; Hasan Pulur, "Mücevherli bomba ve son nokta", *Milliyet*, 17 Ağustos 1992.
- 33 *T.B.M.M. Tutanak Dergisi*, 2ci Birleşim, 15 Eylül 1992, Dönem: 19, Cilt: 17, Yasama Yılı: 2, s. 79-82.